

Roar Tønseth sen. og Reidar Jørgensen til minne

Av KARL H. BROX

I årenes løp har mange store personligheter – av begge kjønn – vært med på å bygge opp og drive Trondhjems Turistforening. I 1985 døde dessverre to av dem, begge æresmedlemmer av foreningen. Roar Tønseth sen. gikk bort 24. mai, 89 år gammel, og Reidar Jørgensen den 22. september. Han var da nesten 81 år gammel.

Roar Tønseth var altså den eldste av de to, men at han både var åndsfrisk og sprek helt til sin dødsdag fikk undertegnede klart bevis for høsten 1984, da jeg var så heldig å få være sammen med ham på en tur til Ramsjøhytta. Der underholdt han ikke bare selskapet til langt på natt med historier fra et langt liv i fjellet – han husket bl.a. godt en av sin ungdoms turer i 1916 – men han var også aktivt med på å rydde opp omkring hytta etter ombyggingen. Dette ble, såvidt jeg vet, hans siste tur til en av TTs hytter. Men da han døde – han ble rammet av et illebefinnede mens han var full i sving med våropprydning i haven – hadde han nettopp planlagt og så frem til en tur opp til hytta på Røros.

Roar Tønseth var altså aktiv i fjellet allerede under første verdenskrig, og det er for oss som lever i dag unektelig lenge siden. Han kom med i TTs styre som suppleant i november 1920 og ble fast medlem av styret på generalforsamlingen i mai 1922. Han gikk ut av styret igjen først 12 år senere, i 1934, uten at hans oppgaver for TT dermed var slutt med det, snarere tvert imot.

Tønseth var trondhjemmer av godt gammelt merke, og han følte seg hele livet sterkt knyttet til hjembyen. Han ble utdannet arkitekt ved NTH og etablerte sitt eget arkitektkontor i Trondheim. Og som arkitekt fikk han snart oppgaver å ta fatt på også for TT. Allerede i 1923 var Tønseth med i byggekomitéen som sto for utvidelsen av Storerikvollen. I 1926/27 sto han i spissen for utvidelsen av den nyervervede Orkelsjøhytta. Nedalshytta ble utvidet etter Tønseth's

planer i 1935 og Storerikvollen på nytt i 1937. Så kom krigen, men da TT i 1947 kjøpte eiendommen Haugen i Aunegrenda og skapte Nordpå, og i 1948 bygget Schulzhytta på Stormoen, var det naturligvis på nytt Roar Tønseth som sto for tegninger og planlegging. I 1949 måtte Nedalshytta igjen utvides og ombygges, og i 1950 ble det aktuelt å utvide Gjevilvasshytta med den såkalte Tingstua fra gården Syrstad i Meldal, et arbeid som måtte skje pietetsfullt om resultatet skulle stå i stil med Sliperstua. Tønseth løste oppgaven på en fremragende måte med et mellombygg for ganger, trapper og kjøkken. Første etasje ble som i Sliperstua beholdt uforandret, men 2. etasje ble ombygget til soveromsavdeling. Gjevilvasshytta er uten tvil en av TTs fineste hytter, og den er da også fredet av Riksantikvaren.

I 1950/51 sto Tønseth også for en høyst påkrevet restaurering og utvidelse av Trollheimshytta, i 1954/55 for en ny utvidelse av Storerikvollen og i årene 1958–63 for utvidelse av Jøldalshytta. At arbeidet med sistnevnte tok så lang tid, skyldtes at foreningen hadde problemer med finansieringen.

Roar Tønseth's siste store oppgave for TT som arkitekt var den nye Nedalshytta, som måtte bygges som erstatning for den gamle hytta i Nedalen som ble satt under vann i forbindelse med Nesjøreguleringen. Den nye Nedalshytta ble tatt i bruk til påske i 1972. Arkitekten var da 76 år gammel.

For sin innsats for foreningen ble han av styret utnevnt til æresmedlem den 19. november 1947. Den offisielle utnevnelsen fant sted i forbindelse med foreningens 60-årsfest i Britannia en uke senere, den 28. november 1947.

Arkitekt Roar Tønseth var uten tvil en ener. I tillegg til sin arkitektpraksis og interessen og innsatsen for TT, fikk han også tid til mye annet. Han var bl.a. en tid styremedlem i Den Nordenfjeldske Bykredittforening, medlem av forstanderskapet i Trondhjems og Strindens Sparebank og ordfører i forstanderskapet i Trondhjems Forsikringsselskab. I de første årene etter krigen var han også formann i Trondhjems Kunstforening, og han var selv periodevis en ivrig maler og tegner uten at han noen gang stilte ut sin kunst. Han kunne imidlertid trygt ha gjort det også.

Trondhjems Turistforening har mye å takke Roar Tønseth sen. for, han var mildt sagt et funn for foreningen. For alle som hadde den

glede å treffe ham og samarbeide med ham vil han i minnet fremstå som arbeidssom og krevende, ofte også sta, men alltid rettferdig og meget dyktig. Trondhjems Turistforening hadde rett og slett ikke vært den samme uten Roar Tønseth sen.

Reidar Jørgensen kom til Trondheim fra fødebyen Lillehammer i 1930-årene, og fant seg så vel til rette i den trønderske hovedstad at han ble her livet ut. Da han kom til byen var han en forlenget velkjent idrettsmann, som allerede i 1929 hadde fått Egebergs ærespris for sin allsidighet på idrettsbanen. Men han var først og fremst en fremragende mellomdistanseløper. Han var norsk mester fire ganger på 1.500 m og en gang både på 800 m og 5.000, og han hadde en tid også den uoffisielle verdensrekorden på en engelsk mil med tiden 4.21.4. Norske rekorder satte han både på 1.500 m og 3.000 m, og han deltok i en rekke landskamper for Norge. Ellers var han også interessert i skisport og utmerket seg også der.

Da Reidar Jørgensen kom til Trondheim ble Freidig hans nye klubb, og han representerte klubben en tid som aktiv før han la piggskoene på hylla og gikk inn i klubbens styre istedet.

Av yrke var Jørgensen lærer. I Trondheim virket han hele tiden ved Trondhjems borgerlige realskole, senere Gerhard Schønings skole, hvor han til slutt ble rektor.

Det gikk imidlertid ikke lang tid etter at han kom til byen før han også ble medlem av Trondhjems Turistforening. Og han kom for alvor med i foreningens virke da han ble tilsatt som foreningens sekretær 30. juli 1941. Noen enkel oppgave var det ikke han med dette gikk til, for krigen satte også sitt preg på virksomheten i TT. Det var mangel på det meste, såvel proviant som annet utstyr, og på grunn av grenserestriksjonene ble begge hyttene i Sylene – Nedalshytta og Storerikvollen – stengt. Okkupasjonsmakten forlangte ellers at både tyskere og nordmenn, enten de var av den gode eller dårlige sorten, skulle bruke hyttene som var åpne og omgås der som venner. Dette førte naturligvis til at gode nordmenn lot være å bruke hyttene. Formannen, Thor Tharum, ble avsatt av NS i 1942, og i juni 1943 ble alle hyttene beslaglagt og stengt for andre enn NS-folk og tyskere. Dette førte både til hærverk og til at innbo og mange verdifulle gjenstander rett og slett forsvant. Reidar Jørgensen har selv

fortalt, i årboka for 1946, om noen av de mange viderverdigheter det førte til for foreningen og dens sekretær å være «I okkupantens klør».

Etter krigen sto Reidar Jørgensen i spissen for arbeidet med å få erstattet det som var gått tapt. Ellers er det vel, når det først er tale om denne perioden, all grunn til å minne om Jørgensens innsats i Hjemmefrontens ledelse. Han var trolig en av de få i denne tjenesten som, på grunn av sin virksomhet i TT, stadig hadde ærender på okkupasjonsmaktens kontorer.

Reidar Jørgensen ble valgt inn i TTs styre på generalforsamlingen i april 1947, og på det konstituerende styremøtet etterpå ble han valgt til nestformann. Styret hadde på denne tiden mange og store oppgaver med å sette hyttene istand igjen, og flere av dem ble også utvidet. To store hytter ble dessuten bygget, Schulzhytta og Nordpå. I hele dette arbeidet var Jørgensen, i tillegg til formannen og arkitekt Tønseth, en drivende kraft. Noen enkel oppgave var det neppe å få alt dette til, idet det like etter krigen stadig var mangel på en rekke varer, og foreningens økonomi var heller ikke den beste.

En annen side av Reidar Jørgensens innsats for TT er utarbeidelsen av den lille botaniske håndboken «Fjellflora» i samarbeid med Olav Gjærevoll og plantetegneren Dagny Tande Lid. Boken ble utgitt av Trondhjems Turistforening i samarbeid med F. Bruns bokhandels forlag og den utkom første gang i 1952. Boken ble straks en suksess, og det er senere utgitt både svensk, tysk og engelsk utgave. På alle språk er boken kommet i flere opplag, og tilsammen er det solgt en kvart million eksemplarer av «Fjellflora». Pengene TT har tjent på dette er avsatt i et eget fond, der avkastningen kan brukes av foreningen til bestemte oppgaver i henhold til egne statutter.

Reidar Jørgensen etterfulgte Arne Falkanger som foreningens formann i 1953 og satt som formann til 1957. Den 16. desember 1957, på foreningens 70-årsdag, ble han utnevnt til æresmedlem og tildelt foreningens hederstegn Reinrosa med gull eikekrans for sin innsats for TT gjennom 16 til dels meget vanskelige år.

Da han ble pensjonist trakk Reidar Jørgensen seg tilbake til et stille og rolig liv, men han holdt seg stadig i god form ved regelmessig mosjon. Han var en høyt respektert mann, aktiv og klok på så mange områder. For Trondhjems Turistforening var han en solid støttespiller i en vanskelig tid, og en sann fjellets venn.

ÅRSBERETNING 1985

VÅRE HEDREDE

ÆRESMEDLEMMER:

1907 Carl Schulz	1947 Roar Tønseth sen.
1920 Axel Sommerfeldt	1953 Arne Falkanger
1922 Olaf Grilstad	1957 Reidar Jørgensen
1924 Cecil Wdm. Slingsby	1967 Magne Asbjørn Haave
1935 Fridtjof Brun	1967 Eivind Kierulf
1935 Ludvig Sivertsen	1957 Astrid Olsen
	1977 Rolf Høyem

Innehavere av vårt hederstegn: Reinrosa med gull eikekrans.

1947 Thor Tharum	1969 Rolf Høyem
1947 Hilmar Nilsen	1970 Magnhild Lereggen
1954 Edvard Løchen	1970 Tor Johansen
1957 Finn Kleven	1974 Fritz Christensen
1957 Erling Nilsen	1976 Toralf Lyng
1957 Gunnar Raabe	1978 Franck Rindal
1962 Martine Unsgård	1979 Erik Hansen
1962 Olga Reitan	1980 Frants-G. Mørch
1962 Hjørdis Mørkved	1984 Gustav Lien
1962 Gunnar Birkeland	1984 Teodor Brandfjell
1967 Astrid Olsen	1985 Anne-Mari Bergquist
1967 Magna Kjelland	
1967 Bjarne Eriksen	

Innbudte livsvarige medlemmer:

1957 Modolf Moen	1979 Nils M. Vaagland
1962 Ragnhild Næssmo	1982 Inga Stokke
1962 Asbjørn Claussen	1985 Johan Blome
1967 Svein Grøtte	

1. FORENINGEN

MEDLEMMER

	1984	1985
Livsvarige	480	451
Hovedmedlemmer	4581	4722
Ektefeller	1025	1033
Juniormedlemmer	168	133
Medlemmer over 67 år	127	137
	6381	6456

«Bjørneskremmer»

I årbok for TT 1982 hadde jeg et bilde fra Rensbekkseter med denne tekst:
«Er det Rensbekkseters eget E-verk dette skal bli?»

Fra sakkyndig hold har jeg nå fått høre at denne stokk ikke var noe leketøy, men en «bjørneskremmer» som ble brukt i eldre tider.

Stokkens venstre ende hadde skovler som dreide stokken rundt når vann fra bekken ble satt på. I stokkens andre ende var slått inn en plugg. Under fart slo denne plugg mot en metallplate. Det utviklet seg et veldig spetakkel som noen enhver kunne bli redd for!

FINN OUREN